

18.9.2025

EOAK/4276/2024

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Piatta Skottman-Kivelä

AMMATTILENTÄJÄN KOULUTUKSEN TERVEYSVAATIMUKSET

Tiivistelmä

Apulaisoikeusasiamiehen mukaan lentäjäkoulutuksen opiskelijavalintojen terveystvaatimuksia koskeva oikeustila vaikuttaa epäselvältä tai puutteelliselta. Hän esitti opetus- ja kulttuuriministeriön lähemmin arvioitavaksi, edellyttävätkö ratkaisussa esiin tuodut näkökohdat sääntelyä tai sen täsmentämistä.

Kantelija pyysi tutkimaan Suomen Ilmailuopiston menettelyä asiassa, joka koski opiskelijavalinnan terveystvaatimuksia. Kantelijan mukaan Ilmailuopisto syrjii hakijoita heidän terveydentilansa perusteella.

Ilmailuopiston selvityksessä terveystvaatimuksia perusteltiin rinnastamalla ammattilentäjän työ ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n mukaisiin tutkintoihin ja osaamisaloihin. Näitä ovat muun muassa lennonjohdon ja lentokoneasennuksen perustutkinnot, lentoasemapalveluiden ammattitutkinto sekä lentokonetekniikan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto.

Ilmailualaa koskevat ankarat turvallisuuskriteerit. Koulutus on tarkasti säädeltyä Euroopan Unionin ja kansallisten säädösten perusteella. Alakohtaisesta sääntelystä on johdettavissa perusteita asettaa terveydentilavaatimuksia ennen koulutuksen aloittamista. Ammatillista koulutusta ohjaavista säädöksistä ei ole löydettävissä nimenomaista säännöstä, johon Suomen Ilmailuopiston lentäjäkoulutukselle asettamat opiskelijavalinnan terveystvaatimukset voisi perustaa. Apulaisoikeusasiamies totesi, ettei asiaa voida laillisuusvalvojan kannanotoilla lopullisesti ratkaista.

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan Suomen Ilmailuopisto Oy:n (jälj. myös Ilmailuopisto) menettelyä asiassa, joka koski yleisellä tasolla opiskelijavalinnan (lentäjäoppilashaun 2024–2025) terveystahtimuksia.

Kantelun mukaan Ilmailuopisto syrjii hakijoita heidän terveydentilansa perusteella opiston keksimien mielivaltaisten ja julkaisemattomien terveydentilavaatimusten perusteella. Ammattilentäjän lääketieteellisiä terveystahtimuksia EU:ssa sääntelee lentomiesthistöasetus liitteineen. Laki ammatillisesta koulutuksesta ei velvoita eikä oikeuta ottamaan opiskelijavalinnassa huomioon opiskelijan selviytymistä työelämässä koulutuksen jälkeen, eikä varsinkaan oikeuta kategorisesti hylkäämään hakijoita, jotka eivät täytä yhden alan toimijan (lentoyhtiön) yksittäisiin työtehtäviin liittyviä terveydentilavaatimuksia.

2 SELVITYS

3 RATKAISU

3.1 Saatu selvitys

Suomen Ilmailuopiston selvityksen mukaan ja siitä tarkemmin ilmenevästi Ilmailuopisto on ammatillinen erikoisoppilaitos, joka kouluttaa ammattilentäjiä Suomen liikenneilmailun tarpeisiin ja kehittää ilmailualan koulutuspalveluja sekä muita ilmailuun liittyviä palveluja. Oppilasvalinnan ja valintakriteerien edellytykset ovat vaativammat kuin ansiolentäjän tehtävissä tarvittavat edellytykset. Lentoyhtiöiden rekrytoinneissa on käytössä tiukempia terveystahtimuksia kuin Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston (EASA)¹ määrittämät minimivaatimukset.

Läketieteellinen arviointi on yksi osa monivaiheista oppilasvalintaa.² Läketieteellisen arvioinnin ensimmäisessä vaiheessa hakijat täyttävät omaa terveydentilaansa koskevan kyselyn ja toinen vaihe sisältää valtuutetun ilmailulääkärin tekemän lääketieteellisen aliaalitarkastuksen (EY 1178/2001 liite IV EASA Part MED Class 1).

¹Ks. enemmän https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-union-aviation-safety-agency-easa_fi sekä ns. EASA-perusasetus <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32018R1139>

² Ks. <https://finaa.fi/koulutukset/lentajan-koulutus/hakuohjeet/> sekä <https://finaa.fi/wp-content/uploads/2024/04/Terveystahtimukset-lentajaoppilashaku-2024.pdf>

Edelleen selvityksen mukaan Ilmailuopiston oppilasvalinnassa ei syrjitä hakijoita; kaikkiin hakijoihin sovelletaan samoja kriteereitä ja soveltuvuustestit ovat kaikille samat. Terveysvaatimukset perustuvat pääosin seuraaviin seikkoihin: opiskelijan toimintakyvyn varmistaminen koulutuksen aikana ja kyky suoriutua opinnoista normaalissa aikataulussa, potentiaali työllistyä Suomen liikenneilmailun tehtäviin sekä lääketieteellisen kelpoisuuden säilyminen mahdollisimman pitkään työuralla.

Opiskelijahaun terveysvaatimuksilla varmistetaan, että hakija on terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin. Ilmailuopiston näkemyksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (5.10.2017/673) mukaisesti tutkintoihin ja osaamisaloihin voidaan rinnastaa ammattilentaajan työ turvallisuuskriittisenä tehtävänä.

Oikaisuvaatimukset on käsitellyt Lounais-Suomen aluehallintovirasto, joka ei ole yhdenkään haun yhdessäkään tapauksessa todennut syrjintää.

3.2 Keskeiset oikeusohjeet ja saadut lisätiedot

Perustuslain (PL) 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. PL 6 §:ssä säädetään yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta. PL 16 § turvaa sivistykselliset oikeudet.

Yhdenvertaisuuslaissa säädetään muun muassa syrjinnän kiellosta (8 §), välittömästä ja välillisestä syrjinnästä (10 ja 13 §), erilaisen kohtelun oikeuttamisperusteista (11 §) sekä kohtuullisista mukautuksista (15 §).

Lain 11 §:n perusteella erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia (1 mom.). Erilainen kohtelu on kuitenkin oikeutettua siinäkin tapauksessa, että kohtelun oikeuttamisperusteista ei ole säädetty, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, kun kyse on muun ohella koulutuksen, mukaan lukien erikoistumis- ja uudelleen koulutuksen, tai ammatillisen ohjauksen saamisesta (2 mom. 3 kohta).

Lain 13 §:n mukaan syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Yhdenvertaisuuslain esitöissä (HE 19/2014 vp, s. 77) oppilaaksi ottamista koskevat koulutuksen järjestäjän asettamat vaatimukset ja päätökset on esitetty esimerkkinä sellaisista perusteista, jotka eivät saa olla välillisesti syrjiviä.

Liikenteen palveluista annetun lain 130 §:n 1 momentin mukaan ilma-aluksen ohjaamo- ja matkustamomiestön vaatimuksista sekä tarkastuslentäjän valtuutuksista ja muista henkilöluvista säädetään EASA-asetuksessa ja siviili-ilmailun lentomiehistöä koskevien teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen säätämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 nojalla annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1178/2011, jäljempänä lentomiehistöasetus.

Lain 132 §:n 1 momentin mukaan lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija täyttää Liikenne- ja viestintäviraston asettamat Chicagon yleissopimuksessa tarkoitettuihin standardeihin ja suosituksiin sekä EASA-asetuksen ja sen nojalla annettujen komission asetusten säännöksiin perustuvat lääketieteelliset kelpoisuusvaatimukset.

Saman lain 134 §:ssä säädetään, että lento-oppilas saa lentää yksin vain silloin, kun hänellä muun ohella on lääketieteellinen kelpoisuustodistus.

Ilmailulain 48 §:ssä säädetään lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen myöntämisen edellytykset. Saman lain 54 §:n mukaan lento-oppilaan oikeudesta lentää yksin säädetään liikenteen palveluista annetun lain 134 §:ssä.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomista sähköpostitse saatujen tietojen mukaan liikenteen palveluista annetun lain 134 §:n tavoin myös lentomiehistöasetus (kohta MED.A.030) vaatii lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen vasta lento-oppilaan yksinlentoa varten.

Edelleen saatujen tietojen mukaan lentomiehistöasetuksen kohdassa ORA.ATO.145 (Koulutukseen osallistumisen edellytykset) todetaan, että hyväksytyn koulutusorganisaation on varmistettava, että oppilaat täyttävät kaikki osissa MED ja FCL asetetut koulutukseen osallistumisen edellytykset tarvittaessa asetuksen (EU) N:o 748/2012 mukaisesti laadittujen käyttöönsoveltuvuustietojen pakollisessa osassa määritetyllä tavalla.

Kohdan MED.A.030 (Lääketieteelliset kelpoisuustodistukset) mukaan a) Lento-oppilas ei saa lentää yksin, ellei hänellä ole kyseisen lupakirjan edellyttämää lääketieteellistä kelpoisuustodistusta, b) Liitteen I (osa FCL) mukaisen lupakirjan hakijalla on oltava tämän liitteen (osa MED) mukaisesti myönnetty lääketieteellinen kelpoisuustodistus, joka on haettaviin oikeuksiin nähden asianmukainen.

EASA asetuksen (2018/1139) Annex IV kohdan 1.1 mukaan "A person undertaking training to fly an aircraft must be sufficiently mature educationally, physically and mentally to acquire, retain and demonstrate the relevant theoretical knowledge and practical skill."

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan tutkinnoissa, koulutuksessa ja niiden järjestämisessä tulee ottaa huomioon työ- ja elinkeinoelämän tarpeet. Tutkintoja ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä, arvioitaessa ja kehitettäessä sekä osaamistarpeita ennakoitaessa tulee tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

Lain 5 §:n 1 momentin mukaan ammatillisia tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.

Lain voimassa olevan 8 §:n mukaan sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää: 1) ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen; sekä 2) ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin.

Lailla 1078/2024 muutettu 8 § tulee voimaan 1.1.2026. Sen sanamuoto kuuluu: Sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää sellaista ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa sekä lennonjohtajan tehtäviin.

Voimassa olevan säännöksen esitöistä (HE 39/2017 vp) ilmenee muun ohella seuraavaa:

Pykälän 2 kohdassa säädetään ammatillisiin tehtäviin valmistavista koulutuksista, jotka eivät ole lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavaa koulutusta. Ammatillisiin tehtäviin valmistavissa koulutuksissa ei noudateta Opetushallituksen laatimia tutkinnon perusteita, vaan koulutusten sisältö ja vaatimukset määräytyvät kyseistä ammattialaa koskevan sääntelyn mukaisesti. Ammatillisiin tehtäviin valmistavan koulutuksen järjestäminen edellyttää kyseisten koulutusten 23 §:ssä tarkoitettua järjestämislupaa sekä mahdollisesti edellytettävää muiden viranomaisten myöntämää lupaa (s. 184).³ Tutkintoon johtamattomana muuna ammatillisena koulutuksena järjestetään myös ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta sekä lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta, joiden kustannustaso on huomattavan korkea (s. 323).

Lain 62 §:n 3 momentin mukaan muun ammatillisen koulutuksen sisällöstä, toteuttamisesta ja laajuudesta päättää koulutuksen järjestäjä, ellei alakohtaisessa sääntelyssä toisin edellytetä.

³ Ks. enemmän <https://www.traficom.fi/fi/liikenne/ilmailu/lentokouluttajat/lentokoulutusluvan-hakeminen>

Säännöksen esitöiden (HE 39/2017 vp, s. 243) mukaan muusta ammatillisesta koulutuksesta ei säädetä tai määrätä muualla kuin 8 §:ssä. Koulutuksen järjestäjä voi siten päättää muun ammatillisen koulutuksen sisällöstä, toteuttamisesta ja laajuudesta varsin vapaasti, ellei alakohtaisessa sääntelyssä toisin edellytetä. Alakohtaisessa sääntelyssä on esimerkiksi ansio- ja liikennealentäjien koulutuksen osalta hyvinkin tarkkoja koulutuksen kestoa ja sisältöä koskevia vaatimuksia, jotka koulutuksen järjestäjän tulisi ottaa huomioon kyseistä koulutusta järjestäessään.

Lain 39 §:ssä säädetään opiskelijoiden valintaperusteista muun muassa, että opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeista.

Lain 40 §:n 1 momentin mukaan hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin tai osaamisaloihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa (1 mom.). Koulutuksen järjestäjän tulee antaa hakijalle tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen liittyy (3 mom.).

Lain 81 §:ssä säädetään opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta (5.10.2017/673).

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n perusteella opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ää sovelletaan muun muassa lennonjohdon ja lentokoneasennuksen perustutkintoihin, lentoasemapalveluiden ammattitutkintoon sekä lentokonetekniikan ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon.

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisesta (43 §). Lain 111 §:ssä säädetään oikaisuvaatimuksesta muun muassa 43 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen.

3.3 Oikeusasiamiehen tehtävät

PL 109 §:n mukaan eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan oikeusasiamies ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Asiassa hankitaan oikeusasiamiehen tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Oikeusasiamies ei voi muuttaa eikä kumota viranomaisten tai tuomioistuinten päätöksiä taikka korvata tai täydentää lakiin perustuvaa muutoksenhakujärjestelmää. Muutoksenhausta opiskelijavalintaa koskevassa asiassa säädetään ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa. Yhdenvertaisuuslain säännösten vastaisen menettelyn tutkiminen kuuluu ensisijaisesti yhdenvertaisuusvaltuutetulle ja työsuojeluviranomaiselle.

Suomen Ilmailukoulu Oy:n oppilasvalinta ei ole oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa näyttäytynyt laajempaan ongelmana. Asiaa on arvioitu apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedtin (AOA) ratkaisussa dnro 2514/4/05 (26.9.2006), jossa oli kyse taittovirhekirurgian arvioinnista opiskelijavalinnassa. Asiassa ei tuolloin AOA:n mukaan ilmennyt lentäjäkoulutukseen hakeutuvien opiskelijoiden syrjintää.

Edellä sanotun perusteella olen arvioinut asiaa seuraavasti.

3.4 Arviointi

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa opiskelijavalintaan liittyvä päätösvalta on asetettu koulutuksen järjestäjälle. Koulutuksen järjestäjän harkintavaltaa rajoittavat ja ohjaavat muun ohella yhdenvertaisuuden ja syrjinnän kiello sekä hallinnon yleiset oikeusperiaatteet. Oppilaaksi ottamista koskevat koulutuksen järjestäjän asettamat vaatimukset eivät saa olla myöskään välillisesti syrjiviä.

Edellä sanotun lain 40 § asettaa pääsäännöksi, että hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Lain esitöissä on katsottu opiskelijan oikeusturvan kannalta olevan perusteltua, ettei häntä valita sellaiseen tutkintoon, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi voisi toimia (HE 39/2017 vp, s. 222). Muissa kuin valtioneuvoston asetuksella säädetyissä tutkinnoissa [osaamisaloilla] hakijan terveydentila tai toimintakyky ei voi olla opiskelijaksi ottamisen esteenä (s. 221).

Nämä asetuksella säädetyt tutkinnot ovat vakiintuneen kielenkäytön mukaan niin sanottuja SORA-tutkintoja⁴, joita koskevat säännökset lisättiin ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön vuonna 2012 (951/2011 ja 952/2011).⁵

Suomen Ilmailuopiston järjestämä lentäjäkoulutus on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettua muuta ammatillista koulutusta, johon SORA-säännökset eivät siten sovellu. Ammatillisesta koulutuksesta annetusta laista tai asetuksesta ei näin ollen ole löydettävissä nimenomaista säännöstä, johon Suomen Ilmailuopiston lentäjäkoulutukselle asettamat opiskelijavalinnan terveystaamukset voisi perustaa.

Kuten edellä ilmenee, ilmailualan koulutus on tarkasti säädeltyä Euroopan Unionin ja kansallisten säädösten perusteella; lentomiehistöasetus sääntelee lentomiehistön lääketieteellisiä vaatimuksia ja esimerkiksi lentäjä ja lennonjohtaja tarvitsevat lupakirjaoikeuksiensa käyttämiseksi voimassa olevan lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen (ns. medikaali). On selvää, että lentoliikenteeseen kohdistuvat ankarat turvallisuusvaatimukset tulee huomioida myös koulutustoiminnassa.

Liikenteen palveluista annettu laki samoin kuin lentomiehistöasetus (kohta MED.A.030) edellyttävät lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen vasta lento-oppilaan yksinlentoa varten. Kuitenkin medikaalin pakollisuus ennen yksinlentoa ja siten koulutuksen etenemistä voi tehdä siitä tosiasiallisesti edellytyksen lentäjäkoulutukseen osallistumiselle. Edellä kohdassa 3.2 on tuotu esiin myös muuta EU-sääntelyä, joista on ilmeisesti ainakin jossain määrin johdettavissa perusteita asettaa terveystaamuksia ennen koulutuksen aloittamista.

Suomen Ilmailuopiston selvityksessä on opiskelijahaun terveystaamuksia perusteltu rinnastamalla ammattilentäjän työ ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n mukaisiin tutkintoihin ja osaamisaloihin.

⁴ SORA-tutkinnoilla tarkoitetaan niitä valtioneuvoston asetuksessa (673/2017) lueteltuja tutkintoja, joissa koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta tai liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. SORA-tutkinnoissa koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada opiskelijan terveystilaan ja toimintakykyyn liittyviä tietoja, ja oikeus peruuttaa suoritettava tutkinto ja oikeus osallistua tutkintokoulutukseen, jos opiskelijan terveystila tai toimintakyky ei vastaa tutkinnon terveystila- ja toimintakykyvaatimuksia.

⁵ Lain 951/2011 esitöissä (HE 164/2010 vp, s. 22) on tuolloista tilannetta kuvattu todeten, että lentoliikenteeseen kohdistuu erittäin ankaria turvallisuusvaatimuksia. Ammattilentäjien lupakirjakelpoisuutta koskevat tiukat ja yksityiskohtaiset yhteiseurooppalaiset terveystaamukset. Näitä kelpoisuusvaatimuksia sovellettiin käytännössä myös alan opiskelijoihin.

Lainalaisuusperiaatteen mukaan kaiken julkisen vallan käytön on perustuttava lakiin. Lakisidonnaisuuden periaate edellyttää, että hallintotehtävän hoitamisessa noudatetaan tarkoin sitä koskevaa lainsäädäntöä. Lainalaisuusperiaate on määritelty perustuslain 2 §:n 3 momentissa, jonka mukaan julkisen vallan käytön on perustuttava lakiin. Sitä korostaa myös perustuslain 80 §:n 1 momentin velvoite, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Lainalaisuusperiaate on keskeinen oikeusvaltion periaate ja sen tarkoituksena on ollut ensisijaisesti suojata yksityisiä oikeussubjekteja yksipuoliselta hallinnollisen vallan käytöltä, jolla puututaan rajoittavasti tai velvoittavasti yksilön oikeusasemaan.

Johtopäätökseni on, että lentäjäkoulutuksen opiskelijavalintojen terveysvaatimuksia koskeva oikeustila vaikuttaa sillä tavoin epäselvältä tai puutteelliselta, että asiaan tulisi pyrkiä löytämään ratkaisu lainsäädäntöteitse. Asiaa ei voida laillisuusvalvojan kannanotoilla lopullisesti ratkaista.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.4 esittämäni käsityksen Suomen Ilmailuopisto Oy:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 §:n 2 momentin mukaan oikeusasiamies voi tehtävänsä hoitaessaan kiinnittää valtioneuvoston tai muun lainsäädännön valmistelusta vastaavan toimielimen huomiota säännöksissä tai määräyksissä havaitsemiinsa puutteisiin sekä tehdä esityksiä niiden kehittämiseksi ja puutteiden poistamiseksi.

Esitän opetus- ja kulttuuriministeriön lähemmin arvioitavaksi, edellyttävätkö kohdassa 3.4 esiin tuomani näkökohdat sääntelyä tai sen täsmentämistä. Pyydän ministeriötä ilmoittamaan minulle 31.5.2026 mennessä, mihin toimenpiteisiin päätökseni on antanut aihetta.

Lähetän päätöksen pseudonymisoituna opetus- ja kulttuuriministeriölle edellä mainitussa tarkoituksessa.

Lähetän pseudonymisoidun päätöksen lisäksi tiedoksi Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille, joka toimivaltansa ja tehtäviensä puitteissa valvoo lentokoulutusorganisaatioita Suomessa.